

Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar, e ardhmja e shoqërive tregtare _____

_____ **Dokt. Ardvin Kraja** _____

Abstrakt

Legjislacioni shqiptar i të drejtës së biznesit parashikon në dispozitat e tij katër lloje organizimesh monetare në formën e shoqërive tregtare. Shoqëritë e parashikuara ndahen në shoqëri kapitali dhe shoqëri personash. Në realitetin e sotëm, shoqëritë që fitojnë terren në aplikimin e tyre janë ato të kapitalit. Shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar po dominojnë tregun nga viti në vit. Këto lloj organizimesh monetare po bëjnë të mundur hapjen e sektorëve të ndryshëm të biznesit pa ndonjë kosto shumë të madhe për personat që i disponojnë këto shoqëri. Me anë të lehtësirave ligjore shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar bëjnë të mundur që çdo individ pavarësisht kapitalit që disponon, të bëjë një hap përpara në biznesin e tij. Legjislacioni i të drejtës tregtare parashikon përparësi të kësaj shoqërie në raport me të tjerat.

Ligji shqiptar i shoqërive tregtare parashikon me hollësi krijimin e shoqërive të tilla si dhe mënyrën e funksionimit të tyre, duke krijuar një kuadër ligjor të plotë në kuadër të biznesit dhe të mirëfunksionimit të tregut. Me anë të vendimeve të Këshillit të Ministrave dhe rregulloreve në funksion të rregullimit tregut të lirë është bërë e mundur që këto lloj shoqëri të jenë më të aksesueshme nga personat e interesuar në hapjen e bizneseve të reja, duke i ofruar një garanci dhe thjeshtësi më tepër në organizimin e administrimit të shoqërive respektive. Ekzistojnë shumë diferenca të shoqërive tregtare me përgjegjësi të kufizuar në dallim nga kompanitë aksionere, diferenca këto që e bëjnë shpk-në më të aplikueshme në tregun modern.

Fjalë kyçe: *shoqëri tregtare, shoqëri me përgjegjësi të kufizuar, kapital, marrëveshje, ortakë aksionarë.*

I. Hyrje

Aktiviteti ekonomik në Europë që në mesjetë *de facto* është shoqëruar me parimin e përgjegjësisë së kufizuar. Më shumë ky parim u bë mbizotërues në praktikën tregtare si mjet i sigurtë për tregëtinë. Ndërvarësia dhe veprimtaria ekonomike kanë angazhuar përgjegjësinë e plotë të individit madje edhe të afërmeve të tij, duke qenë se të gjitha asetet personale dhe pasuria mund të jenë potencialisht në rrezik si pasojë e veprimtarisë ekonomike të ndërmarrjeve.

Ndërmarrjet me përgjegjësi të kufizuar janë ato shoqëri të cilat themelohen nga një ose më shumë persona, që kanë për qëllim arritjen e disa objektivave ekonomike, duke dhënë kontribute në shoqëri, sipas përcaktimeve të statutit të saj.

Që në fillimet e shtetit Shqiptar dhe sidomos gjatë periudhës së Mbretërisë së Zogut ka qenë i pranishëm rregullimi juridik i biznesit dhe në veçanti i tregtarëve dhe shoqërive tregtare. Legjislacioni i trashëguar nga e kaluara, i cili ishte ende në fuqi për të drejtën zakonore shqiptare dhe për kodet juridike të perandorisë Osmane, pësoi ndryshim duke vijuar me një legjislacion të ri të standarteve evropiane. Pas mbretërisë së Zogut, në periudhën e regjimit komunist u ndalua plotësisht veprimtaria private dhe në përgjithësi e gjithë veprimtaria dhe e drejta tregtare u kufizua duke u centralizuar nën pushtetin shtetëror. Me kalimin e regjimit komunist, shoqëritë tregtare në shtetin shqiptar rregullohen me ligjin nr. 9901, datë 14.4.2008, “Për Tregtarët dhe Shoqëritë Tregtare”, i cili u krijua si pasojë e përafrimit të legjislacionit me *Acquis Communautaire* brenda një periudhe 10-vjeçare. Direktivat evropiane, përqëndrohen më shumë tek shoqëritë aksionare dhe më pak tek shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar. Nga kjo dhe ligjet për shoqëritë tregtare në vendet e BE-së ndryshojnë nga një vend në tjetrin, meqenëse nuk ka konventa të cilat të jenë bërë pjesë përbërëse e legjislacionit të vendeve të BE-së dhe për rrjedhojë, nuk ka një korpus të përbashkët normash në lidhje me shoqëritë tregtare. Legjislacioni shqiptar në fakt është bazuar shumë tek ligjet për shoqëritë tregtare të Italisë dhe Gjermanisë. Procesi i përafrimit të ligjeve duhet të ndjekë një qasje strategjike duke marrë parasysh zhvillimin e përgjithshëm socio-ekonomik të vendit, kapacitetet e kërkuara administrative dhe burimet financiare, si dhe ndikimet e mundshme financiare, ekonomike dhe mjedisore.

Ndër llojet e ndryshme të organizimit të shoqërive tregtare, shoqëria me përgjegjësi të kufizuar përbën organizimin më të hasur në tregun shqiptar. Ekzistojnë shumë elementë ligjorë por edhe materialë që e bëjnë kaq të aplikueshme, por theksi bie tek “përgjegjësia e kufizuar”.

II. Funksionimi i shoqërive me përgjegjësi të kufizuar në legjislacionin shqiptar

Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar është një shoqëri tregtare, e themeluar nga persona fizikë ose juridikë, të cilët nuk përgjigjen për detyrimet e shoqërisë tregtare dhe mbulojnë personalisht humbjet e shoqërisë deri në pjesën e pashlyer të kontributeve të nënshkruara. Kontributet e ortakëve përbëjnë kapitalin e regjistruar të shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar.¹

Secili ortak gëzon kuotën e tij në shoqëri, në përpjesëtim me kontributin që ka dhënë në kapital. Kapitali i regjistruar i shoqërisë ndahet ndërmjet ortakëve në kuota, sipas këtij raporti. Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar nuk mund të ketë një kapital më të vogël se 100 lekë.

Keto shoqëri sipas ligjit mund të fitojnë edhe personalitet juridik. Veshja me këtë lloj personaliteti i jep asaj mundësinë të ketë të drejta dhe detyrime kundrejt të tretëve dhe kundrejt anëtarëve të saj. Në veçanti, statusi i shoqërisë tregtare si person juridik lejon që shoqëria të zotërojë pronë dhe të regjistrohet në regjistrin e pronave.

Ligji për shoqëritë tregtare nuk e përcakton si kontratë ashtu siç trajtohej shoqëria në bazë të Kodit të Zogut dhe në bazë të ligjit të vjetër “Për Shoqëritë Tregtare”. Logjika e ligjit të ri, në lidhje me mospërdorimin e termit klasik të kontratës ka të bëjë me faktin se themelimi i saj mund të jetë i kuptueshëm edhe në rast se krijohen me vetëm një ortak aksionar.

Në shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar, numri i ortakëve nuk është i kufizuar, ligji nuk përcakton një tavan. Marrëveshja e ortakëve është akti me anë të së cilit ata bien dakort për arritjen e objektivave ekonomike, duke dhënë kontribute në shoqëri.

Akti i themelimit nëse mund ta quajmë të tillë, është një veprim juridik dhe sipas përkufizimeve të nenit 79 të Kodit Civil është shfaqje e vullnetit të ortakëve për të krijuar ndryshuar ose shuar marrëdhënie juridike civile. Kjo shprehje e vullnetit mund të përfshijë dy ose më shumë persona, në këtë rast është veprim juridik i dyanshëm dhe në anën tjetër kemi shoqërinë me një ortak që mund të konceptohet si një veprim juridik i njëanshëm.²

SHPK-të janë të lira të ushtrojnë çdo veprimtari që e parashikon ligji, duke bërë përjashtim për kufizimet e ndryshme, ku për disa aktivitete të caktuara në ligj, shoqëria duhet të posedojë licencë nga organet e përcaktuara shtetërore.

Lindja e shoqërisë si person më vete vjen në një moment të dytë, pasi të shikohet nga organet përkatëse, në rastin tonë nga Qendra Kombëtare e Regjistrimit (QKR), ekzistenca e kërkesave ligjore dhe kushteve të caktuara nga ligji për lindjen e një

¹ Neni 68/1 i Ligjit nr. 9901, datë 14.4.2008, “Për Tregtarët dhe Shoqëritë Tregtare”.

² Neni 659 i Kodit Civil të Republikës së Shqipërisë.

shoqërie. Pra, midis hartimit të aktit juridik (me shkrim ose jo) dhe krijimit të shoqërisë ka një hapësirë kohore, gjatë të cilës shoqëria nuk ka lindur ende por është krijuar mundësia për lindjen, themelimin e saj. Që të kemi një subjekt të ri në qarkullimin civil, pra lindjen e një personi të ri, kemi një fazë të dytë, që është regjistrimi në Qendrën Kombëtare të Regjistrimit. Regjistrimi përbën një kusht provueshmërie për kontratën (condicio juris) për ekzistencën e shoqërisë. Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar hyn në ato subjekte që, si në bazë të ligjit për tregtarët dhe shoqëritë tregtarë ashtu dhe në bazë të ligjit për QKR-në detyrohen të regjistrohen në regjistrin tregtarë që të fitojnë personalitet juridik. Që nga ky moment ne kemi të bëjmë me një organizëm që ka burimin e tij, origjinën e tij nga marrëveshja e ortakëve por nga ana tjetër ka dhe një jetë relativisht të ndarë nga kjo marrëveshje.

Kapitali i regjistruar konsiderohet si garanci minimale e kreditorëve për kreditë që ata i kanë dhënë shoqërisë. Kontributet e ortakëve përbëjnë kapitalin e regjistruar të shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar. Ky kapital ndahet ndërmjet ortakëve në kuota, duke i pjesëtuar me kontributin që ka dhënë në kapital. Në bazë të këndvështrimit të përgjithshëm kontributet janë detyrimet që burojnë nga kontrata e shoqërisë për ortakët. Kontributet janë të lidhura ngushtësisht me zhvillimin e aktivitetit ekonomik të përbashkët. Edhe në qoftë se shoqëria është me një ortak të vetëm, derdhja e kontributeve është e patjetërsueshme për funksionimin e shoqërisë, për të arritur objektivat e saj dhe për të plotësuar kushtet që mund të ekzistojë si person juridik.³

Shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar funksionojnë mbi bazën e organeve të tyre. Fillimisht është asambleja e përgjithshme e ortakëve, e cila përbëhet nga ortakët e shoqërisë. Ky organ është vendimmarrës, ku ortakët vendosin për çështjet më të rëndësishme të aktivitetit të shoqërisë, miratojnë ose reformojnë administrimin e saj dhe vendosin për strategjitë e drejtimit të shoqërisë. Organ tjetër është administratori që mund të përbëhet nga ortakët ose jo. Administratori ka për detyrë drejtimin e aktivitetit tregtar të shoqërisë, përfaqësojnë shoqërinë në raport me palët e treta. Ky organ është i varur nga Asambleja, sepse emërimi dhe shkarkimi i tij bëhet nga Asambleja. Pavarësisht kësaj, administratori nuk është totalisht nën këtë varësi, pasi një pjesë e kompetencave të tyre janë të përcaktuara në statut dhe në ligj, në këtë mënyrë administratori është i detyruar të respektojë dispozitat përkatëse dhe kundër vullnetit të asamblesë së ortakëve. Në këtë aspekt, ky organ i varur, përbën një frenim të pozitës së fortë që ligji i ka dhënë asamblesë. Kompetencat e këtyre organeve varen nga natyra e vetë shoqërisë sesi është krijuar si dhe nga personaliteti i subjekteve.

Në ligj janë parashikuar të gjitha te drejtat dhe detyrimet e shoqërive në mënyrë të hollësishme, duke krijuar një tablo të plotë të rregullimit ligjor të këtyre strukturave ekonomike.

III. Përparësitë e shoqërive me përgjegjësi të kufizuar, në raport me shoqëritë që parashikon ligji

Shumë biznese tentojnë të inkorporohen në shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar për të shfrytëzuar përparësitë që ofrojnë këto organizime ekonomike. Struktura e shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar është më e lirë. Për shkak të fleksibilitetit dhe sigurisë, kjo shoqëri është forma më e shpeshtë e organizimit të bizneseve të vogla. Në rast të kapitave të vogla fillestare ky lloj organizimi paraqet disa avantazhe për hapjen e një biznesi të ri.

Bashkëpronarët që kanë zgjedhur këtë formë të shoqërisë kanë si problematikë humbjen e kursimeve jetësore në qoftë se deshton biznesi i tyre. Bashkëpronarët janë përgjegjës vetëm për shumën që e kanë investuar në shoqëri, ndërsa pasuria e tyre personale nuk mund të rrezikohet. Partneriteti tek SHPK-të ju ofron pjesëmarrësve fleksibilitet në pronësi të biznesit. Partnerët kanë autoritetin për të vendosur sesi ata do të kontribuojnë në mënyrë individuale në operacionet e biznesit. Ata që kanë një interes financiar në kompani mund të zgjedhin të mos kenë ndonjë autoritet mbi vendimet e biznesit, por ende të ruajnë të drejtat e pronësisë në bazë të interesit të përqindjes në kompani. Pronarët janë përgjegjës vetëm për shumën e investimeve të tyre me partneritetin, sepse në partneritet të gjithë anëtarët janë përgjegjës për borxhet e kompanisë. Fleksibiliteti i ndarjes së fitimit gjithashtu është një përparësi për bizneset e vogla që kanë zgjedhur formën e shoqërive me përgjegjësi të kufizuar. Kur kapitali ndahet në kuota apo pjesë është një lehtësim për llogaritjen e pjesëmarrjes së bashkëpronarëve apo ortakëve në kapitalin e shoqërisë.

Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar lirohet nga tatimi i dyfishtë. Fitimet e shoqërisë ju ndahen bashkëpjesëmarrësve të shoqërisë, të cilët e paraqesin pjesën e tyre të fitimit, pastaj ai tatohet si fitim personal. Vetë shoqëria nuk paguan tatim para se të ndahet fitimi midis bashkëpronarëve.

Një veçanti nga llojet e tjera të organizimeve monetare ka të bëjë me detyrimin për auditimin e pavarur të llogarive të shoqërisë. Te shoqëria me përgjegjësi të kufizuar, eksperti kontabël i regjistruar nuk është kusht, si në rastin e shoqërisë aksionere. Ky auditim është kusht i detyrueshëm vetëm nëse SHPK-ja zbaton standartet ndërkombëtare të raportimit financiar dhe zbaton për raportimin financiar standartet kombëtare të kontabilitetit, por në mbyllje të periudhës kontabël tejkalon dy prej tre treguesve që kanë të bëjnë me totalin e aktiveve të bilancit, shumën e të ardhurave, mesataren e punonjësve.⁴

³ Bolaffi, R. "La Societa Semplice", Giuffrè editore 1975, fq. 173.

⁴ Neni 41, Ligji nr. 10091, datë 5.3.2009, "Për auditimin ligjor, organizimin e profesionit të ekspertit kontabël të regjistruar dhe të kontabilistit të miratuar".

Thjeshtësia e themelimit të shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar dhe udhëheqja e saj është një përparësi në krahasim me organizimet e tjera. Edhe pse themelimi i shoqërisë mund të jetë i kushtueshëm, kërkon lidhjen e një kontratë ku definohen politikat dhe procedurat e saj, plotësimin e statutit të shoqërisë ose aktit të themelimit. Procedurat e themelimit janë më të thjeshta se ato që aplikohen në shoqëritë aksionare. Keto shoqëri mund të regjistrohen vetëm duke aplikuar për regjistrim fillestar, të plotësuar me të gjitha të dhënat e detyrueshme, dokumentet e identifikimit të ortakëve duke nënshkruar një deklaratë të posaçme, sipas të cilës anëtarët njohin dhe pranojnë zbatimin e dispozitave ligjore në fuqi për organizimin dhe funksionimin e shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar.⁵

Ndryshe nga regjimi i shoqërive aksionare, ligji nuk kërkon krijimin e një rezerve ligjore të detyrueshme. Krijimi i rezervave mund bëhet në mënyrë fakultative nepërmjet vendimeve të asamblesë.⁶

IV. Përfundime

Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar është një trajtë e posaçme e shoqërisë tregtare në të cilën dy ose më tepër persona bashkojnë vullnetin dhe mjetet me qëllim të realizimit të aktivitetit ekonomik tregtar. Shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar llogariten si forma më e re dhe atraktive e organizimit të biznesit të vogël. Edhe pse është më e re, numri i këtyre shoqërive është më i madh dhe akoma shkon në rritje në krahasim me shoqëritë e tjera.

Elementët personale që vijnë në shprehje te kjo shoqëri janë vetitë personale të ortakëve, ndërsa elementi i shoqërive kapitale konsiderohet përgjegjësia e kufizuar e ortakëve. Shoqëritë me përgjegjësi të kufizuara dallohen nga shoqëritë kolektive dhe shoqëritë komandite, pasi ortakët nuk përgjigjen për detyrimet e shoqërisë. Vetëm shoqëria, me të gjithë pasurinë e saj, përgjigjet për detyrimet e saj. Termi “përgjegjësi e kufizuar” duhet kuptuar në lidhje me ortakët por jo me subjektin që krijohet, pra me SHPK-të, pasi përgjegjësia e shoqërisë nuk është e kufizuar, shoqëria si person juridik me vete përgjigjet për detyrimet e saj me gjithë pasurinë që ka. Nga ana tjetër ortakët nuk kanë përgjegjësi personale megjithatë ata marrin përsipër risk ekonomik duke kryer investimet në shoqëri. “Përgjegjësia e Kufizuar” ka të bëjë me kufizimin e këtij rreziku.⁷

Në shoqëritë tregtare në përgjithësi, dhe në shoqërinë me përgjegjësi të kufizuar në veçanti, qëllimi i të gjithë ortakëve është fitimi. Ky fitim realizohet nepërmjet ushtrimit të një aktiviteti ekonomik (tregtar) të përbashkët ku të gjithë

bashkëpunojnë, pra kemi qëllim të njëjtë, të përbashkët. Kontributet e secilit ortak në shoqëri nuk kanë si qëllim përmbushjen e interesave të ortakëve të tjerë, por ato përdoren për zhvillimin e një aktiviteti tregtar të përbashkët. Në fakt kontributet e ortakëve për themelimin e një shoqërie janë thjesht mjete ose instrumente për të marrë fitimin që do ndahet midis ortakëve. Ato mund të jenë të ndryshme në natyrë dhe në vlerë. Kontributet e secilit ortak nuk qëndrojnë në një marrëdhënie të kushtëzuar, d.m.th. që nëse nuk i shlyen njëri nuk i shlyen dhe tjetri, por qëndrojnë në një situatë paralelizmi për të prokuruar një fitim dhe thelbi i kontratës është përqendruar në zhvillimin e aktivitetit ekonomik të përbashkët që përbën pjesën me të rëndësishme të saj. Nga ky qëndrim i doktrinës vjen dhe pasoja që mos shlyerja e kontributit nga njëri nga ortakët, për shkak vullnetit të tij ose për shkaqe të tjera, nuk shkakton mos përmbushje të thelbit të kontratës së shoqërisë, e cila mund të vazhdojë të funksionojë normalisht. Pra, mund të themi se kemi një pavarësi relative të kontratës nga palët kontraktuese.

Shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar janë subjekte më natyre hibride përse i përket krahasimit me llojet e tjera të organizimeve tregtare. Duke u nisur nga kjo natyrë organizimi, legjislatori ka marrë thjeshtësinë e gjithë llojeve të tjera duke implementuar në këtë lloj shoqërie duke sjellë lehtësira si për organizimin, ashtu edhe për funksionimin e saj.

Bibliografia

- Ligji nr. 9901, datë 14.4.2008, “Për Tregtarët dhe Shoqëritë Tregtare”.
Kodit Civil i Republikës së Shqipërisë.
Bolaffi, R. “La Societa Semplice”, Giuffrè editore 1975.
Ligji nr. 10091, datë 5.3.2009, “Për auditimin ligjor, organizimin e profesionit të ekspertit kontabël të regjistruar dhe të kontabilistit të miratuar”.
Ligji nr. 9723, datë 3.5.2007, “Për Qendrën Kombëtare të Regjistrimit”.
Malltezi, A. “E drejta shqiptare e shoqërive tregtare”, “Mediaprint”, Tiranë 2011.
Thomas Bacher, Edmund Philipp Schuster, Martin Winner, “Ligji i Ri Shqiptar për të Drejtën e Shoqërive Tregtare” (interpretuar sipas burimeve të tij në të drejtën evropiane).

⁵ Neni 28, Ligji nr. 9723, datë 3.5.2007, “Për Qendrën Kombëtare të Regjistrimit”.

⁶ Malltezi, A. “E drejta shqiptare e shoqërive tregtare”, “Mediaprint”, Tiranë 2011, fq. 50.

⁷ Thomas Bacher, Edmund Philipp Schuster, Martin Winner, Ligji i Ri Shqiptar për të Drejtën e Shoqërive Tregtare. (interpretuar sipas burimeve të tij në të drejtën evropiane), fq. 45.